

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Fecr Yayınları: 257

İmam Müslim ve Kitâbü't-Temyiz Adlı Eseri

Mehmet ÇİLEK

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj & Kapak
FCR

Baskı & Cilt
SAGE Yayıncılık Rek. Mat. San. Tic. Ltd. Şti.
Kazım Karabekir Caddesi Kültür Çarşısı No: 7 / 101-102
İskitler - Ankara Tel: 0 312. 341 00 02
(Sertifika no: 14721)

1. Baskı: Aralık 2017

ISBN: 978-605-9652-62-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 Ulus-Altındağ/ANKARA
Tel: (0312) 310 08 60 (pbx) - Fax: (0312) 311 47 89
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

İMAM MÜSLİM
VE
KİTÂBÜ'T TEMYİZ
ADLI ESERİ

Mehmet ÇİLEK

Ankara 2017

Mehmet ÇİLEK

1987 yılında Samsun'un Vezirköprü ilçesinde dünyaya geldi. İlköğrenimini aynı ilçede tamamladıktan sonra Amasya Büyükağa Medresesi'nde Kur'ân-ı Kerim'i hıfz etti. İmam hatip lisesinden sonra 2007-2011 yılları arasında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gördü ve bu fakültenen mezun oldu. 2014-2017 yılları arasında Konya Selçuk Dini Yüksek İhtisas Merkezi'nde öğrenim gördü. "İmam Müslim ve Kitâbü't-Temyîz Adlı Eseri" isimli tez çalışmasıyla 2017 yılında yüksek lisansını tamamladı. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın farklı kadrolarında yaklaşık on yıl görev yaptı. Evli ve bir çocuk babası olan yazar, 2017 yılında Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Dini İlimler Fakültesi Hadis Anabilim Dalı araştırma görevlisi kadrosuna atanmış ve halen bu görevine devam etmektedir.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	7
ÖNSÖZ	9
GİRİŞ	
ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI VE YÖNTEMİ	11

BİRİNCİ BÖLÜM

İMAM MÜSLİM HAYATI VE ESERLERİ	15
1.1. HAYATI	17
1.2. ESERLERİ	20
1.2.1. İmam Müslim'in Günümüze Ulaşan Eserleri	20
1.2.2. İmam Müslim'in Günümüze Ulaşıp Ulaşmadığı Bilinmeyen Eserleri	20
1.3. KİTÂBÜ'T-TEMİYİZ ADLI ESER	22
1.3.1. Eserin Yazma Nüshası	24
1.3.2. Eserin Matbû Nüshaları	27
1.3.3. Eser Üzerine Yapılan Çalışmalar	31
1.3.4. Eserin İmam Müslim'e Aidiyeti (Müslim Sonrası Dönem Eserlerinde Kitâbü't-Temyiz)	32
1.3.4.1. <i>Kitâbü't-Temyiz'den İsim Olarak Bahseden/İktibasta Bulunan/Esere Atıf Yapan Şahıslar (Eserler)</i>	33
1.3.4.2. <i>Kitâbü't-Temyiz'de Bulunan Rivayetlerden Bir Kısmını Kendisine Ait Bir İsnadla Nakledenler</i>	37
1.3.4.3. <i>Kitâbü't-Temyiz'e Ulaşan İsnadı Olanlar</i>	38
1.3.5. Eserin Ravisi (Ebû Hâtim Mekki b. Abdân)	41

İKİNCİ BÖLÜM

KİTÂBÜ'T TEMİYİZ'İN MUHTEVA ANALİZİ	43
2.1. ESERDE KULLANILAN HADİS İSTILAHLARI	49
2.2. KİTÂBÜ'T-TEMİYİZ'DE YER ALAN VE SENEDİNDE PROBLEM BULUNAN RİVAYETLER	54
2.2.1. Galat	54
2.2.2. Vehim	58
2.2.3. Münker	69
2.2.4. Hata	71
2.3. KİTÂBÜ'T-TEMİYİZ'DE YER ALAN VE METNİNDE PROBLEM BULUNAN RİVAYETLER	75
2.3.1. Galat	75
2.3.2. Vehim	88

2.3.3. Sahih Haberlere Muhalefet -----	104
2.3.4. İcmâya Muhalefet-----	110
2.3.5. Şâz -----	113
2.3.6. Münker -----	117
2.3.7. Hâfızlar Topluluğunun Rivayetine Muhalefet -----	118
2.4. KİTÂBŪT-TEMŪZ'DE YER ALAN, SENED VE METNİNDE PROBLEM BULUNAN RİVAYETLER-----	121
2.4.1. Tashîf ve Galat -----	121
2.4.2. İsnad ve Metinde Vehim-----	125
2.4.3. İsnad ve Metinde Hata -----	128
2.4.4. İsnad ve Metinde Muhalefet-----	141
SONUÇ -----	145
BİBLİYOGRAFYA-----	149

KISALTMALAR

(h)	: Hicri
(s)	: Sallâllâhu aleyhi ve sellem
age.	: Adı geçen eser
agm.	: Adı geçen makale
agmd.	: Adı geçen madde
AÜİFD	: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
b.	: İbn
b.y.	: Basım yeri yok
bkz.	: Bakınız
c.	: Cilt
çev.	: Çeviren
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
haz.	: Hazırlayan
İFAV	: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı
Muh.	: Muhakkik
Muk.	: Mukaddime
no.	: Numara
nşr.	: Neşreden
ö.	: Ölüm tarihi
s.	: Sayfa
t.y.	: Basım tarihi yok
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
vd.	: Ve diğeri/diğerleri
Yay.	: Yayınları/Yayıncılık

ÖNSÖZ

Kur'ân-ı Kerim, sünnet ve hadis İslam'ın temel kaynaklarıdır. Kur'ân herhangi bir değişikliğe maruz kalmadan günümüze ulaşmıştır. Sünnet ve hadisin de tebdil ve tağyirden korunması için İslam'ın ilk yıllarından bu güne âlimler tarafından büyük gayretler sarf edilmiştir. İlelül-hadis ilminin de bu amaç doğrultusunda meydana gelmiş bir ilmî disiplin olduğunu söylemek mümkündür.

İmam Müslim'in *Kitâbü't-Temyîz* adındaki eseri de bu ilmî disipline ait, hacmi küçük ancak öneminin büyük olduğunu düşündüğümüz bir eserdir. Çünkü bu eser hadis ilminin altın çağı olarak kabul edilen bir döneme ve hadis kitapları arasında en muteber kabul edilenlerden birinin musanifine aittir. *Kitâbü't-Temyîz*'in Müslim'in yaşadığı dönemin ilmi anlayışını yansıtmaması ve bu dönemde uygulanan rivayet tenkidine dair örnekler sunması bakımından da önem arz ettiğini düşünmekteyiz. Bu ve benzeri mülâhazalar bizi *Kitâbü't-Temyîz*'in, üzerinde akademik çalışma yapılmaya değer bir eser olduğu kanaatine sevk etti. Elinizdeki çalışma böyle bir anlayışın sonucu olarak vücut bulmuştur.

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmanın danışmanlığını üstlenen saygıdeğer hocam Prof. Dr. Bünyamin ERUL'a teşekkürü borç bilirim. Katkılarından dolayı Ömer Can ÖZDEMİR ve Hasan TURGUT'a, ayrıca eserin basımını gerçekleştiren Fecr Yayınevi editörü Hüseyin NAZLIAYDIN ve ekibine de teşekkür ederim.

Gayret bizden tevfik Allah'tandır.

Mehmet ÇİLEK
Konya, 2017